

Мінченко А.А., курсант,
Академія Державної прикордонної служби
ім. Б. Хмельницького, м. Хмельницький, Україна
Науковий керівник: Мілімко Л.В., к.ю.н., доцент

ДОГОВІР КОМЕРЦІЙНОЇ КОНЦЕСІЇ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ ЗА ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Актуальність даної теми полягає у тому, що договір комерційної концесії є новим правочином у сфері господарської діяльності України, що знайшов своє відображення як у Цивільному, так і у Господарському кодексах України. Його закріплення у цивільному законодавстві пов'язане з ринковими перетвореннями у вітчизняній економіці. У світовій практиці відповідний інститут має назву «франчайзинг». Саме цей термін пропонувалося закріпити у проекті ЦК України, що сприяло б уніфікації цивільного законодавства України із законодавством багатьох розвинених країн [1, с. 546].

На сьогодні законодавча база комерційної концесії в Україні перебуває на стадії формування. Договір комерційної концесії врегульований положеннями глави 76 ЦК України «Комерційна концесія» та главою 36 ГК України. Для більш детального регулювання відносин за договором комерційної концесії передбачається прийняття в Україні спеціального закону. Зокрема, у 2001 році був внесений проект Закону України «Про франчайзинг», який до цього часу так і не було прийнято [2, с. 177].

Відповідно до ГК України за договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) на строк або без визначення строку право використання у підприємницькій діяльності користувача комплексу прав, належних правоволодільцеві, а користувач зобов'язується дотримуватись умов використання наданих йому прав та сплатити правоволодільцеві обумовлену договором винагороду.

Предметом договору комерційної концесії за Господарським кодексом України є використання ділової репутації (гудвілу) і комерційного досвіду правоволодільця. За Цивільним кодексом до предмету договору також належать об'єкти права інтелектуальної власності (торгових марок, промислових зразків, винаходів, товарів, комерційних таємниць) правоволодільця. Отже, аналізуючи предмет договору комерційної концесії за цими кодексами, стає зрозумілим, що на відміну від ЦК України в ГК України поняття комерційної

концесії надається більш широко та без прив'язки до права інтелектуальної власності [3, с. 180].

Також, особливостями договору концесії є: по-перше, те, що користувач може використовувати ділову репутацію та комерційний досвід правоволодільця різними шляхами, при цьому обов'язковим є надання йому правоволодільцем відповідних інструкцій з експлуатації концесійної системи і проведення правоволодільцем професійного навчання користувача та його працівників; по-друге, договір комерційної концесії розрахований на застосування у сфері підприємницької діяльності, тому його сторонами можуть виступати тільки суб'єкти підприємницької діяльності.

Ще однією особливістю, а одночасно й істотною умовою договору комерційної концесії є ціна, під якою розуміється винагорода, яку користувач сплачує правоволодільцю.

Також на нашу думку особливістю договору комерційної концесії, є те, що цей договір є не тільки консенсуальним, двостороннім та відплатним, а ще й каузальним. Це означає, що при укладанні такого договору є чітко визначена мета, яка впливає на його дійсність, а саме використання прав на об'єкти інтелектуальної власності, ділової репутації, комерційного досвіду в підприємницькій діяльності з метою отримання прибутку [4, с. 12].

Залежно від сфери застосування договору виділяють такі основні види комерційної концесії.

Обробна (виробнича) комерційна концесія передбачає, що користувачеві надається право на виробництво та продаж продукції з торговельною маркою правоволодільця. У деяких випадках користувач одержує ліцензії на використання комерційної таємниці чи запатентованої технології, право на яку належить правоволодільцеві. При цьому правоволодільець може організувати навчання. Комерційні концесії такого типу досить поширені, у системі ресторанного обслуговування і підприємств «швидкого харчування».

Сервісна комерційна концесія передбачає розробку правоволодільцем технології надання певних послуг, які користувач надаватиме своїм клієнтам відповідно до договору комерційної концесії. Прикладом такої концесії може слугувати підприємство, що надає послуги з діагностики і ремонту автомобілів.

Торговельна комерційна концесія передбачає, що правоволодільець або хтось інший від його імені виробляє продукцію і продає її користувачам. Останні перепродують продукцію з торговельною маркою правоволодільця своїм клієнтам на обумовлених договором територіях. За такою концесією може

здійснюватися, наприклад, продаж автомобільного пального, косметики чи побутової електроніки.

Територіальна комерційна концесія – це договір спрямований на освоєння значних територій шляхом одночасного чи послідовного створення низки підприємств. Існують дві форми такої концесії: договір про розвиток комерційної концесії та договір первинної комерційної концесії.

За договором первинної комерційної концесії правоволоділець передає так званому первинному користувачеві права (інколи виключні) в межах певної території надавати субконцесію третім особам (вторинним користувачам) з метою більш повного використання потенційних підприємницьких можливостей на великих географічних територіях. Така форма отримала значне поширення в міжнародних договорах [5, с. 347].

Таким чином, договір комерційної концесії (франчайзингу) є новим правовим інститутом, що закріплений одночасно в ЦКУ і ГКУ, істотними умовами якого є його предмет та ціна. Незважаючи на те, що використання даного виду договору не є таким поширеним в Україні, як в США чи Європі, через відсутність державної підтримки та законодавчої бази. Усе більше підприємців звертаються до використання такої форми ведення бізнесу, бо вона дає можливість суб'єктам підприємницької діяльності успішно вести свій бізнес, розширити сферу свого впливу, відкривати нові філії та представництва, перейти на європейський рівень обслуговування.

Література

1. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. Київ: Правова єдність, 2009. 766 с.

2. Кулик О.С. Правове регулювання державної реєстрації договору комерційної концесії. *Правове регулювання економіки*. 2009. № 9. С. 177-181.

3. Знаменський Г.Л., Липницький Д.Х., Мамутов В.К. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 506 с.

4. Господарський кодекс України від 16 січ. 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 17.10.2020).